

La guixa

(ALDC, IV, 867. La guixa)

La *guixa* designa la ‘llavor de la guixera (*Lathyrus sativus*), de figura de dent, emprada com a aliment per al bestiar i, eventualment, per a les persones’. És mot pràcticament pancatalà (fins i tot alguerès), tret d’una petita àrea septentrional on s’usa *caireta*. El mot *guixa* (oc. *geissa*, fr. *gesse*), documentat des del s. XIII, és d’origen obscur; cal descartar la procedència de CAPSA (Schuchardt), CICERA (Horning) o AEGIPTIA, mentre que té més possibilitats la del preromà G(U)EISSA (*DECat*), congènere de l’oc. *guissa*, però que contrasta amb el cast. *almorta*; presenta var. locals com *guisa* 86, 134, 138, 152, per dissimilació del grup [iʃ] > [is]; *guitxa* 183, per insòlita africació de la [ʃ], i les formes perifràstiques *guixa* (o *guisa*) *blanca* 130, 149, per a diferenciar-

la de la verdosa, i *guixa pedrera* 149, per la seva forma o la seva resistència. D’altra banda, *caireta* (s. XV), var. *gaireta* 8, per influència de l’oc. *gairota*, és un dim. de *caire* (< llat. QUADRU) amb el suf. *-eta* (< -ĪTTA) (cf. oc. *gairota* també amb el suf. dim. *-ota*), per la figura escairada, quadrada d’aquest llegum.

D’àrea més restringida és l’*arvella*, que ha entrat per l’adstrat arag., on procedeix de ERVILIA, der. de ERVUM, que va donar en cat. *erb*, *er* i el misteriós *edro*; tenim un doc. de 1370 (St. Celoni), amb la var. ioditzada *erbeyes*, que justifica l’ètim ERVILIA, amb -LJ-.

Són mots normatius *guixa* i *caireta*, des del DG₁, 1932.

